

ערים וקהילות בימי הביניים (20 נקודות)

ענה על שאלה אחת בנושא שלמדת: בגדד או פראג.

עיר מדגימה — בגדד

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מן השאלות 4-6.

4. מקור — היהודים בח'ליפות המוסלמית ובאירופה הנוצרית

א. לפניך קטעים מן המסמך הנקרא "תנאי עומר", ובו פירוט של החובות והזכויות הנוגעות ל"בני חסות" בח'ליפות המוסלמית.

זהו מכתב לעומר, נגיד המאמינים... ביקשנו [אנו בני החסות] מכם ביטחון לנפשותינו ולצאצאנו ולרכושנו ולבני עדתנו, והתחייבנו:

...

- ◆ ושלא נפגין את דתנו ולא נשדל איש שיקבל אותה;
- ◆ ושלא נמנע איש מקרובינו מלהיכנס לדת האסלאם אם רצונו בכך;
- ◆ ושנכבד את המוסלמים ונקום מפניהם באספותינו אם הם רוצים לשבת;
- ◆ ושלא נדמה להם בשום דבר ממלבושיהם, כגון כובע, מצנפת, נעלים ותסרוקת;
- ◆ ושלא ניקרא בשמותיהם ולא נתכנה בכינוייהם;
- ◆ ושלא נרכב על האוכפים ולא נחגור חרבות, ושלא נסגל לעצמנו דבר מכלי הנשק ולא נישא אותו עמנו;

זאת הטלנו על עצמנו ועל בני עדתנו, ולפי זה קיבלנו את הביטחון. ואם נפך דבר ממה שהתחייבנו בו כלפיכם והטלנו על עצמנו ובני עדתנו, הרי אין עליכם חובה לתת לנו חסות, ומותר [לכם לנהוג] בנו כאשר מותר [לנהוג] בזולתנו, המרדנים והפורשים [מחברת בני דת האסלאם].

(מעובד על פי מ' פרנקל (עורכת), מעיל תשבץ — מפגש התרבויות בין יהדות לאסלאם בימי הביניים, מעלות, תשס"ח, עמ' 57)

מי היו "בני חסות" (ד'ימים) בח'ליפות המוסלמית?

הסבר כיצד באים לידי ביטוי במסמך חיסרון אחד ויתרון אחד של מעמד "בני החסות".
(10 נקודות)

ב. מה היה המעמד המשפטי של היהודים בעיר הנוצרית בימי הביניים?

הסבר את היתרונות ואת החסרונות של מעמד זה.

(10 נקודות)